

Uchwała z dnia 8 lutego 2007 r.

II UZP 14/06

Przewodniczący SSN: Jerzy Kuźniar (przewodniczący), Sędziowie SN: Roman Kuczyński, Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Iwony Kaszczyzyn, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 8 lutego 2007 r. sprawy z wniosku Larisy R. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w W. o emeryturę, na skutek zagadnienia prawnego przekazanego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z dnia 27 października 2006 r. [...]

„Czy dziennikarzowi zatrudnionemu w redakcjach dzienników, czasopism, w radiu, telewizji oraz agencjach prasowych i informacyjnych, publicystycznym albo fotograficznym objętemu układem zbiorowym pracy dziennikarza, urodzonemu po 31 grudnia 1948 r., który w dniu wejścia w życie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) osiągnął okres zatrudnienia, o którym mowa w § 13 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 184 ust 2 tej ustawy, przysługuje świadczenie emerytalne, jeżeli osiągnięcie wieku emerytalnego wynoszącego 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn nastąpiło w czasie kiedy nie wykonywał pracy dziennikarskiej ?”

p o d j ą ł u c h w a ł ę :

Prawo do emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) może nabyć dziennikarz, który spełnia określone w tym przepisie warunki, niezależnie od tego, czy wiek przewidziany w art. 32 tej ustawy osiągnął w czasie wykonywania pracy dziennikarskiej.

Uzasadnienie

Wnioskodawczyni Larisa R., urodzona 9 grudnia 1950 r., w dniu 29 grudnia 2005 r. złożyła w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych-Oddziale w W. wniosek o emeryturę, wykazując okresy składkowe w rozmiarze 21 lat, 8 miesięcy i 16 dni, w tym okres pracy dziennikarskiej w wymiarze 18 lat, 2 miesięcy i 13 dni. Ostatnim miejscem pracy wnioskodawczyni było zatrudnienie na stanowisku archiwistki w M.E. Spółce z o.o. w W. w okresie od 1 lutego do 30 czerwca 1995 r. W okresie od 21 lipca 1996 r. do 20 lipca 1997 r. wnioskodawczyni pobierała zasiłek dla bezrobotnych.

Decyzją z dnia 6 stycznia 2006 r. organ rentowy odmówił wnioskodawczyni prawa do emerytury powołując się na przepisy § 13 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W ocenie organu rentowego, dziennikarz zatrudniony w redakcjach dzienników, czasopiśmie, w radiu, telewizji oraz organach prasowych, informacyjnych, publicystycznych albo fotograficznych, objęty układem zbiorowym pracy dziennikarzy nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący dla kobiety 55 lat w czasie wykonywania pracy dziennikarskiej, ma wymagany okres zatrudnienia wynoszący dla kobiety 20 lat, w tym co najmniej 15 lat pracy dziennikarskiej i nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego. Ponieważ wnioskodawczyni ostatnio zatrudniona była na stanowisku archiwistki, przeto nie spełniła warunku osiągnięcia wymaganego wieku w czasie wykonywania pracy dziennikarskiej.

W dniu 9 stycznia 2006 r. wnioskodawczyni przedłożyła w organie rentowym umowę o pracę zawartą w dacie 30 grudnia 2005 r. z Agencją [...] Maciej K. z siedzibą w W., a w dniu 16 stycznia 2006 r. wniosła odwołanie od decyzji odmawiającej jej prawa do świadczenia emerytalnego. Kolejną decyzją z dnia 15 lutego 2006 r. organ rentowy ponownie odmówił wnioskodawczyni prawa do emerytury, powołując się na te same przyczyny.

Wyrokiem z dnia 24 maja 2006 r. Sąd Okręgowy dla Warszawy Pragi-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie oddalił odwołanie wnioskodawczyni

od obu decyzji. Powołując się na treść art. 32 ust. 1 i 3 pkt 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz § 13 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że wnioskodawczyni nie spełniła przesłanki wymienionej w § 13 pkt 1 tego rozporządzenia, albowiem nie osiągnęła wieku 55 lat w czasie wykonywania pracy dziennikarskiej. Spełnieniu wymienionej przesłanki nie czyni także zadość fakt podjęcia przez wnioskodawczynię z dniem 1 stycznia 2006 r. zatrudnienia na podstawie umowy o pracę zawartej 30 grudnia 2005 r. Zawarcie tej umowy nastąpiło bowiem już po złożeniu wniosku o emeryturę i osiągnięciu w dniu 9 grudnia 2005 r. wymaganego wieku emerytalnego, w której to dacie wnioskodawczyni nie pozostawała w stosunku zatrudnienia.

W apelacji od powyższego wyroku wnioskodawczyni wskazała na treść art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wywołując, że zarówno z literalnego brzmienia wskazanego przepisu, jak i jego umiejscowienia w przepisach przejściowych ustawy, wynika w sposób niebudzący wątpliwości, że reguluje on w sposób szczególny zasady nabywania prawa do emerytury ze względu na pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze dla grupy ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. i jest unormowaniem szczególnym w stosunku do uregulowań zawartych w art. 32 i art. 46 tej ustawy. Ponadto art. 184 ustawy, jako przepis rangi ustawowej, ma pierwszeństwo zastosowania przed przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., chociaż odsyła do nich jako „przepisów dotychczasowych”. Przepisy powołanego rozporządzenia winny mieć jednakże zastosowanie tylko w zakresie niesprzecznym z art. 184 ustawy. W rezultacie, zdaniem skarżącej, wymogu wykonywania pracy dziennikarskiej w dniu osiągnięcia przez ubezpieczonego wieku emerytalnego nie stosuje się w zakresie objętym normą art. 184 ustawy, ponieważ stałoby to w oczywistej sprzeczności z hipotezą tej normy. W ocenie wnioskodawczyni spełniała ona wszystkie wymagane warunki do nabycia prawa do emerytury, gdyż osiągnęła wiek przewidziany w art. 32 ustawy, w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęła zarówno okres zatrudnienia w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat dla kobiet, jak i okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, a także nie przystąpiła do otwartego funduszu emerytalnego oraz nastąpiło rozwiązanie stosunku pracy.

Rozpoznając apelację wnioskodawczynie Sąd Apelacyjny w Warszawie powziął wątpliwość co do wykładni art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, którą sformułował w przedstawionym zagadnieniu prawnym. Sąd Apelacyjny wskazał, że w obowiązującym od dnia 1 stycznia 1999 r. systemie emerytalnym, dziennikarz zatrudniony w redakcjach dzienników, czasopism, w radiu, telewizji oraz w organach prasowych, informacyjnych, publicystycznych albo fotograficznych, objęty układem zbiorowym pracy dziennikarzy, uważany jest dla celów ustalenia emerytury w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1 ustawy, za pracownika zatrudnionego w szczególnym charakterze. Ponieważ w rozpoznawanej sprawie kwestia objęcia wnioskodawczynie układem zbiorowym pracy dziennikarzy nie była przedmiotem sporu, a wnioskodawczynie zgromadziła okresy składkowe w wymiarze 21 lat, 8 miesięcy i 16 dni, w tym okres 18 lat, 2 miesięcy i 13 dni objęty układem zbiorowym pracy dziennikarzy, poza rozważaniami pozostaje w sprawie problematyka uzależnienia prawa do świadczenia od objęcia takim układem.

Przepis art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1 (niższy niż określony w art. 27 ust. 1), rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Przepis ten, umiejscowiony w rozdziale regulującym uprawnienia emerytalne ubezpieczonych urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949 r., ma z mocy art. 46 ust. 1 ustawy zastosowanie także przy ustalaniu uprawnień emerytalnych ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. a przed dniem 1 stycznia 1969 r. Ten ostatni przepis nakłada jednakże na ubiegających się o prawo do wcześniejszej emerytury obowiązek nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego oraz wymaga spełnienia warunków do uzyskania emerytury określonych w tych przepisach do dnia 31 grudnia 2007 r. Pod wyżej przytoczonym pojęciem „przepisy dotychczasowe” rozumieć należy przepis § 13 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Stanowi on, że dziennikarz zatrudniony w redakcjach dzienników, czasopism, w radiu, telewizji oraz w organach prasowych, informacyjnych, publicystycznych albo fotograficznych, objęty układem zbiorowym pracy dziennikarzy nabywa prawo do emerytury, jeżeli łącznie spełnia następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wyno-

szący 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn w czasie wykonywania pracy dziennikarskiej i ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy dziennikarskiej. Natomiast art. 32 ust. 1 ustawy emerytalnej przyznaje prawo do emerytury w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1 ubezpieczonym, będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2 i 3 (w tym dziennikarzem), zatrudnionym w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Na podstawie art. 32 ust. 3 pkt 4 ustawy w związku z § 13 rozporządzenia Rady Ministrów emerytura przysługuje więc tylko tym dziennikarzom, którzy w dniu osiągnięcia wieku emerytalnego wykonywali pracę dziennikarską na podstawie umowy o pracę. Takie stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 sierpnia 2005 r., I UK 378/04 (OSNP 2006 nr 13-14, poz. 218). Zatem okoliczność, że w czasie wykonywania pracy dziennikarza zatrudnionego na podstawie umowy o pracę wnioskodawczyni nie ukończyła wieku emerytalnego jest przesłanką odmowy przyznania jej emerytury.

Nie można jednakże pominąć, że w myśl art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32-34, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 - lat dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27. Emerytura ta przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem (art. 184 ust. 2). Gramatyczna wykładnia przepisu art. 184 ust. 1 ustawy prowadzi do wniosku, że warunkiem nabycia uprawnień emerytalnych jest spełnienie wyłącznie przesłanki stażu przed dniem 1 stycznia 1999 r. Za taką wykładnią przemawia także treść ust. 2 tego przepisu, skoro warunek rozwiązania stosunku pracy dotyczy ubezpieczonego będącego pracownikiem. Redakcja art. 184 ust. 2 wskazuje zatem, że ubezpieczony nie będący pracownikiem, spełniający warunki z art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej, aby skorzystać z uprawnienia do wcześniejszej emerytury winien tylko nie przystępować do otwartego funduszu emerytalnego.

W tej sytuacji należy rozważyć, czy przepis art. 184 ustawy emerytalnej nie tworzy nowej kategorii uprawnionych do wcześniejszej emerytury. W odniesieniu do dziennikarzy chodziłoby tu mianowicie o osoby, które w dniu 1 stycznia 1999 r. legitymowały się co najmniej 15-letnim okresem pracy dziennikarskiej i co najmniej 20-

letnim w odniesieniu do kobiet oraz co najmniej 25-letnim w odniesieniu do mężczyzn okresem składkowym i nieskładkowym. Dla tych osób jedynym warunkiem wymaganym do przyznania świadczenia byłoby osiągnięcie wieku - odpowiednio 55 i 60 lat. Za taką interpretacją przemawiałaby także redakcja § 13 rozporządzenia, który mówi o osiągnięciu wieku emerytalnego w czasie wykonywania pracy dziennikarskiej. Zastrzeżenia tego brakuje natomiast w art. 184 ust. 1 ustawy. Wreszcie za taką wykładnią przemawiałoby umieszczenie art. 184 w rozdziale „Przepisy przejściowe”, co pozwala przyjąć, że uprawnienie powyższe ma charakter szczególny, gdyż stosowane być może do zamkniętej liczby ubezpieczonych, którzy spełnili kryterium stażowe, ale w dniu wejścia w życie ustawy o emeryturach rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie osiągnęli wymaganego wieku.

Sąd Apelacyjny wskazał jednakże na wątpliwość, czy ustawodawca, wprowadzając kryterium stażowe, o którym mowa w art. 184 ust. 1 pkt ustawy emerytalnej, wykluczył zarazem warunek, o którym mowa w § 13 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., czy też zawarte w art. 184 ust. 1 tej ustawy określenie „okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych” oznacza również konieczność wykonywania pracy dziennikarskiej w dacie osiągnięcia wymaganego wieku emerytalnego. Za takim sposobem interpretacji może przemawiać okoliczność, że zarówno art. 32 ustawy emerytalnej jak i § 13 rozporządzenia jednoznacznie odnoszą się tylko do pracowników. Przepisy przewidujące prawo do emerytur z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze są przepisami szczególnymi, a ich wykładnia rozszerzająca jest niedopuszczalna. Przyjęcie tego wyrażanego wielokrotnie przez Sąd Najwyższy poglądu i związanie przepisów ustawy z przepisami rozporządzenia wskazywałoby więc na konieczność spełnienia przez dziennikarza ubiegającego się o wcześniejszą emeryturę także warunku osiągnięcia wieku emerytalnego 55 dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn w czasie wykonywania pracy dziennikarskiej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W wyrokach z dnia 22 czerwca 1999 r., K.5/99 (OTK 2000 nr 5, poz. 100, z dnia 4 stycznia 2000 r., K.18/99 (OTK 2000 nr 1, poz. 1) oraz z dnia 12 września 2000 r., K.1/00 (OTK 2000 nr 6, poz. 185) Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że ce-

lem ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (zwanej dalej ustawą o emeryturach i rentach), było wprowadzenie stabilnego systemu ubezpieczeń społecznych, w którym urzeczywistnione zostałyby prawo do zabezpieczenia społecznego w istniejących warunkach demograficznych i gospodarczych poprzez wprowadzenie efektywnego systemu emerytalno-rentowego, opartego na jednolitych zasadach dla wszystkich ubezpieczonych. Stworzenie w poprzednio obowiązującym systemie ubezpieczeń społecznych zbyt szerokiej możliwości wcześniejszego przechodzenia na emeryturę i obniżenie wieku emerytalnego dla szeregu grup zawodowych pogłębiało bowiem trudności z zapewnieniem równowagi finansowej dotychczasowego systemu. Reforma systemu emerytalno-rentowego miała zatem na celu między innymi ograniczenie zakresu podmiotowego wcześniejszego przechodzenia na emeryturę i ujednoczenie wieku emerytalnego. Oczywiście jest przy tym, że nowy system emerytalny musiał przewidywać rozwiązania przejściowe przy zachowaniu „zasady ewolucyjnego kształtowania uprawnień emerytalnych”, które wymagały uwzględnienia praw wcześniej nabytych lub ich uzasadnionych ekspektatyw, znajdujących pokrycie w składkach na ubezpieczenie emerytalne. Dopiero taki sposób realizacji założeń ustawy o emeryturach i rentach może być bowiem uznany za zgodny z wartościami i normami konstytucyjnymi.

Zamiar ustawodawcy stopniowego „wygaszania” dotychczasowych szczególnych uprawnień emerytalnych niektórych ubezpieczonych, w tym pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, znalazł swoje odzwierciedlenie w strukturze ustawy o emeryturach i rentach. W dziale II warunki przechodzenia na emeryturę zostały zróżnicowane według kryterium urodzenia: dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. (rozdział 1), dla ubezpieczonych urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949 r. (rozdział 2) oraz dla niektórych ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. a przed dniem 1 stycznia 1969 r. (rozdział 3). W ostateczności ustawa zachowała dotychczasowe zasady przechodzenia na wcześniejszą emeryturę dla zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze pracowników urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949 r. (art. 32), ograniczając jednocześnie możliwości przechodzenia na emeryturę na uprzywilejowanych zasadach dla będących pracownikami ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. a przed dniem 1 stycznia 1969 r. (art. 46 ust. 1). Obie regulacje mają przejściowy charakter, gdyż pierwsza dotyczy tych ubezpieczonych, którzy w dniu wejścia ustawy w życie (1 stycznia 1999 r.) osiągnęli wiek co

najmniej 50 lat, druga natomiast odnosi się do tych ubezpieczonych, którzy przesłanki nabycia prawa do wcześniejszej emerytury spełnią do końca 2007 r. Ustawa o emeryturach i rentach w obejmującym przepisy przejściowe rozdziale 2 działu X zawiera szczególną regulację przejściową dotyczącą niektórych ubezpieczonych zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przed dniem 1 stycznia 1999 r. Mianowicie w art. 184 zostało przewidziane prawo do wcześniejszej emerytury dla zamkniętego katalogu ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy do końca 1998 r. spełnili ustawowo określone wymogi stażowe. Zróżnicowanie warunków przechodzenia na emeryturę ubezpieczonych, o których mowa w art. 184 ustawy w stosunku do innych ubezpieczonych dokonane zatem zostało nie tylko według kryterium urodzenia, ale także według dodatkowego kryterium posiadania na dzień 1 stycznia 1999 r. wymaganego stażu „zawodowego” i ubezpieczeniowego.

Przepisy ustawy o emeryturach i rentach wskazują, że w rozmaity sposób określa ona ustawowe przesłanki (kryteria) wcześniejszego przejścia na emeryturę. W zakresie mającym znaczenie dla rozpatrywanego zagadnienia prawnego przepis art. 32 ust. 1 ustawy stanowi, że ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami, zatrudnionym w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1 ustawy (co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn). Dla celów ustalania uprawnień emerytalnych za pracowników zatrudnionych w szczególnym charakterze uważa się między innymi dziennikarzy zatrudnionych w redakcjach dzienników, czasopism, w radiu, telewizji oraz w organach prasowych, informacyjnych, publicystycznych albo fotograficznych, objętych układem zbiorowym pracy dziennikarzy (art. 32 ust. 3 pkt 4). Wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których wymienionym osobom przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych (art. 32 ust. 4). W niniejszej sprawie „dotychczasowy przepis” to § 13 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), zgodnie z którym dziennikarz zatrudniony w redakcjach dzienników, czasopism, w radiu, telewizji oraz w agencjach prasowych, informacyjnych, publicystycznych albo fotograficznych, objęty układem zbiorowym pracy dziennikarzy, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: 1)

osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn w czasie wykonywania pracy dziennikarskiej oraz 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy dziennikarskiej. Omawiany przepis jednoznacznie stawia warunek osiągnięcia wymaganego wieku w czasie wykonywania pracy dziennikarskiej, co oznacza, że art. 32 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach w związku z § 13 rozporządzenia ogranicza prawo do wcześniejszej emerytury do tych osób, które wymagany wiek osiągnęły w czasie wykonywania takiej pracy, o jakiej przepisy te stanowią (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 sierpnia 2005 r., I UK 378/04, OSNP 2006 nr 13-14, poz. 218). Takie samo ograniczenie dotyczy ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. a przed dniem 1 stycznia 1969 r., gdyż art. 46 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach odsyła do określonych w art. 32 warunków nabycia prawa do emerytury, stawiając dodatkowo wymóg ich spełnienia do dnia 31 grudnia 2007 r. i nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego.

Zawarty w przepisach przejściowych ustawy o emeryturach i rentach art. 184 dotyczy tych ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy w dniu wejścia ustawy w życie (1 stycznia 1999 r.) osiągnęli: 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn). Takim ubezpieczonym przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem. Zakres podmiotowy art. 46 ust. 1 i art. 184 ust. 1 ustawy jest zatem jednoznacznie różny. O ile bowiem pierwszy z powołanych przepisów dotyczy ubezpieczonych urodzonych w przedziale od dnia 1 stycznia 1949 r. do dnia 31 grudnia 1968 r., którzy przesłanki nabycia prawa do wcześniejszej emerytury nabędą w całości lub w znacznej części po dniu wejścia w życie ustawy i nie później niż do końca 2007 r., o tyle drugi odnosi się do tych ubezpieczonych urodzonych poczynając od dnia 1 stycznia 1949 r., którzy w dniu wejścia ustawy w życie nie osiągnęli jeszcze wymaganego wieku, lecz w całości spełnili do tej daty ustawowo określone wymogi stażowe, a co za tym idzie - ich uprawnienie emerytalne na podstawie dotychczasowych zasad znajdowało pokrycie w odprowadzonych do dnia 31 grudnia 1998 r. składkach na ubezpieczenie społeczne. Tacy ubezpieczeni mogą zatem realizować prawo do

emerytury na „starych” zasadach, po osiągnięciu wieku emerytalnego określonego w art. 32 ustawy, nawet jeśli wiek ten osiągną po dniu 31 grudnia 2007 r. Na to, że art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach ustanawia odrębną kategorię ubezpieczonych i znajduje zastosowanie do innych stanów faktycznych niż określone w art. 32 ust. 1 i art. 46 ust. 1 ustawy wskazuje również treść art. 24 ustawy. Zgodnie z tym przepisem ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego, wynoszącego co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn, z zastrzeżeniem między innymi art. 46 i 184 ustawy (ust. 1), przy czym dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, z wyjątkiem ubezpieczonych mających prawo do emerytury na warunkach określonych między innymi w art. 32, 46 i 184 ustawy, zostaną ustanowione emerytury pomostowe (ust.2). Przepisy powołane w treści art. 24 ustawy traktowane są zatem równorzędnie jako wyjątki od określonych w nim reguł.

Podsumowując, przepis art. 46 ustawy o emeryturach i rentach zawiera wymóg spełnienia przez dziennikarza, urodzonego po dniu 31 grudnia 1948 r. a przed dniem 1 stycznia 1969 r., w każdym dniu po wejściu w życie ustawy a przed dniem 1 stycznia 2008 r., następujących przesłanek: 1) spełnienia warunków do uzyskania emerytury określonych w art. 32 ustawy, w tym warunku bycia pracownikiem i wykonywania zatrudnienia, o którym mowa w ust. 3 pkt 4, oraz warunków wymienionych w § 13 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, a w konsekwencji także określonego w pkt 1 tego przepisu warunku osiągnięcia wymaganego wieku w czasie wykonywania pracy dziennikarskiej (art. 32 ust. 4 ustawy) i 2) nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego do dnia 31 grudnia 1999 r.

Z kolei art. 184 ustawy ustanawia dla dziennikarza urodzonego po dniu 31 grudnia 1948 r. wymóg spełnienia następujących warunków: 1) osiągnięcia w dniu wejścia ustawy w życie: a) okresu zatrudnienia w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn, a więc w § 13 pkt 2 powołanego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów (co najmniej 15 lat pracy dziennikarskiej) i b) okresu składkowego i nieskładkowego, o którym mowa w art. 27 (co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn), oraz 2) po wejściu w życie ustawy: a)

osiągnięcia wieku emerytalnego określonego w art. 32, b) nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego i rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

Analiza art. 46 ust. 1 i art. 184 ustawy wskazuje, że ten drugi nie odsyła w zakresie warunków nabycia przez dziennikarza prawa do wcześniejszej emerytury do art. 32, jak czyni to art. 46 ustawy, lecz ustanawia własne przesłanki nabycia tego prawa. Pozostaje zatem do rozważenia kwestia znaczenia zawartego w art. 184 ust. 1 ustawy zwrotu „osiągnięcie wieku przewidzianego w art. 32”. Przepis art. 32 ustawy w ust. 1 posługuje się pojęciem „wieku niższego niż określony w art. 27 pkt 1 ustawy” (co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn), a w ust. 4 ustawy stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, a także rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Będący „przepisem dotychczasowym” § 13 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wiek ten określa w pkt 1 na 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn. Wątpliwości może budzić zawarty w § 13 pkt 1 rozporządzenia wymóg osiągnięcia wskazanego wieku w czasie wykonywania pracy dziennikarskiej. W ocenie Sądu Najwyższego w składzie rozpoznającym przedstawione do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne, wymóg ten jest jednym z wymienionych w „dotychczasowym przepisie” warunków nabycia przez dziennikarza prawa do wcześniejszej emerytury, obok osiągnięcia określonego wieku i posiadania wymaganego stażu ogólnego (zwykłego) i szczególnego (pracy w szczególnym charakterze). Do obowiązku spełnienia przez dziennikarza warunku osiągnięcia wymaganego wieku w czasie wykonywania pracy dziennikarskiej przepis art. 184 ustawy o emeryturach i rentach nie odsyła. Wręcz przeciwnie, przepis ten nie zawiera wymogu bycia pracownikiem (tak jest w sytuacjach unormowanych w art. 32 i 46 ustawy), a ponadto, co trafnie podniósł Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu przedstawionego zagadnienia prawnego, jego ust. 2 wymaga spełnienia warunku rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem. Zatem prawo do emerytury na podstawie art. 184 ustawy nabywa dziennikarz, który w dniu wejścia ustawy w życie spełnił określone w niej wymogi stażowe, a po tej dacie osiągnął wymagany wiek, niezależnie od tego, czy w chwili osiągnięcia tego wieku wykonywał pracę dziennikarską lub był pracownikiem wykonującym inną pracę, czy też pozostawał w zatrudnieniu na innej podstawie niż stosunek pracy bądź

nie pozostawał w jakimkolwiek zatrudnieniu, z tym że w przypadku pozostawania w stosunku pracy emerytura uzależniona jest od jego rozwiązania.

Należy wreszcie podnieść, że art. 184 ustawy odsyła w ust. 1 pkt 1 do przepisów dotychczasowych wyłącznie w zakresie szczególnego charakteru zatrudnienia wymaganego w tych przepisach do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn. Jest to oczywiste, skoro wymóg okresu pracy w tym charakterze musiał być przez dziennikarza spełniony przed dniem 1 stycznia 1999 r., a więc przed datą wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach. W konsekwencji odesłanie to należy rozumieć w ten sposób, że prawo do emerytury na podstawie art. 184 ustawy może nabyć dziennikarz, który wykazał się wymaganym okresem pracy dziennikarskiej, zdefiniowanej w pierwszej części § 13 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 1999 r., II UKN 665/98, OSNAPiUS 2000 nr 12, poz. 487).

Z powyższych względów podjęto uchwałę jak na wstępie.

=====